

2007

SANSKRIT

PAPER-IV

Full Marks : 100

Time : 4 hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

First Half

1. 'आषाढस्य प्रथमदिवसे' has a varied reading 'आषाढस्य प्रशमदिवसे'. Which one is preferred by Mallinatha and why ? What is your opinion in this regard. 14

Or

Give a pen-picture of the city of Alaka with apt quotations from your text.

2. Explain in Sanskrit with reference to the context. 6

(a) जात वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः ।
तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद्दूरवन्धुर्गतोऽहं
याञ्चा मोघा वरमधिगुरो नाधमे लब्धकामा ॥

Or

(b) हस्ते लीलाकमलके वालकुन्दानुविद्धं
नीता लोध्रप्रसवरजसा पाण्डुनामाननेश्रीः

(Turn Over)

चूडापाशे नवकुरूवकं चारुकरो शिहीषं
सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपंवधूनाम्।

3. Draw after Banabhatta a pen-picture of the Dhavalagrha where efforts were being made to save the life of Prabhākaravardhana.

14

Or

वाणोच्छिष्टं जगत् सर्वम्—Elucidate the statement with apt quotations from your prescribed text.

4. Elucidate in sanskrit

6

(a) मातापितृसहस्राणि पुत्रदारशतानि च।

युगे युगे क्यतोतानि कस्य ते कस्य वा भवान्।

Or

(b) विहग कुरु दृढं मनः

स्वयं त्यज शुचमाख विवेकवत्मनि

सह कमल सरोजिनीश्रिया श्रयति

सुमेरुशिरो विरोचनः ॥

5. Critically discuss the following statement “उदिते नैषधे काव्ये का माघः क्व च भारविः।

14

Or

Delineate the character of Damayanti as revealed in her conversation with Nala.

6. Explain fully in Sanskrit

6

(a) अदृश्यमाना क्वचिदीक्षिता क्वचिम्ममानुयोगे भवतः सरस्वती।

क्वचित् प्रकाशं क्वचित् अस्फटारासं सरस्वतीं जेतुमनाः सरस्वतीम्।

Or

(b) “यथा तथा नाम गिरः किरन्तु ते श्रुती पुनर्मे वधिरे तदक्षरे।

पृषतकिरोरी करुतामसङ्गता कथं मनोवृत्तिमपि द्विपाधिपे ॥”

Second Half

1. Reveal the character of Vasantsena as illustrated in the drama ‘Mr̥cchakatikam’. Following the character of Vasantsena, find out the status of woman during the social period. 12

Or

Justify the appropriateness of “Mr̥cchakatikam”.

2. Explain in Sanskrit any *one* of the following. 8

(a) शून्यमपुत्रस्य गृहं चिरशून्यं नास्ति यस्य सन्मित्रम्।

मूर्खस्य दिशः शून्याः सर्वं शून्यं दरिद्रस्य ॥

(b) लिम्पतीव तमोऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः।

असत् पुरुष सेवेव दृष्टिर्विफलतां मता ॥

3. Whether the drama “Mudra Raksasa” of Visakhadatta is purely a political Drama ? If so, place your remarks in favour of it. 12

Or

“Raksasa was very much loyal to his king”. Depict the character of Raksasa with suitable references.

4. Explain fully in Sanskrit (any one)

8

- (a) स्वयमाहत्य शुञ्जाना बलिनोऽपि स्वभावतः ।
गजेन्द्राश्च नरेन्द्राश्च प्रायः सीदन्ति दुःखिता ॥
- (b) सुलभेष्वर्थलाभेषु परसंवेदने जने ।
क इदं दुष्करं कुर्यादिदानीं शिबिना विना ॥
-